

Balbal, Baba, Bağlantı, Bebe, Taşbaba ve Infant Sözcüklerinin Kökeni Hakkında

Bazı insanlar **balbalları** “**mezar totemi**” olarak anıyorlar.¹ Pek çok yerde balbalların dikildiği yerlerde ölü kalıntıları görülmediğinden bunların tamamının mezar taşı olduğunu düşünmek pek mümkün değildir. Fakat bunların arasında mezar taşı olarak dikilmiş olanların varlığı da bilinmektedir.

Bazı zaman dilimlerinde ve belli coğrafyalarda, balbalların savaşçıların mezarlarının etrafına dikilen heykeller olarak, onların öldürdüğü düşmanları simgelediği yaygın bir düşüncedir. Genellikle taştan yapılmış, bir elinde ant kadehi ve-veya kılıçla ya da bir eli ant kadehinde diğer eli kılıçta veya ellerden birisi kalbin (ya da bazen akciğerin) üzerinde veya ellerin her ikisi karın bölgesinde betimlenen çeşitli büyüklüklerdeki heykellerdir bunlar.

Bunların bazen bu betimleme dışında ifadelerle ve bu saydıklarımızın dışında biçimlerle de yapılmış olması muhtemeldir.

Bu heykellerin her iki eli karın bölgesindeyse bu durum doğumu, yaratmayı, yaratılmayı ve saygıyı simgelemektedir. Bir eli kılıçta veya belli uzunluklarda betimlenmiş kesici aletlerde ise bu yiğitliği, mücadeleyi, savaşçı olmayı ve gururu simgelemektedir. Heykelin bir eli kalbin veya akciğerin üzerinde ise bu ölümden sonra hatırlanmayı, obaya bağlılığı, alçak gönüllülüğü, saygınlığı, bilgeliği ve ululuğu simgelemektedir. Bir elinde ant kadehi tutmak ise Gök Tanrıya verilen sözlerin, yani doğumdan evvel içilen andın hiç kırılmaksızın ömür boyu tutulmuş olduğunu simgelemektedir. Bu bilgileri uzun yıllar bulunduğum Orta Asya Cumhuriyetlerinde muhtelif yerlerde yaptığım sözcük derleme çalışmalarım sırasında ve Gök Tanrı inancı özelindeki az bilindik uygulama ve inanışlara ait bilgileri derleme çalışmalarımı yaptığım dönemlerde çeşitli yörelerin yaşlılarından, aksakallarından edinmişim.

Aynı şekilde **AN / ON** adının da gök alemin en üstünde bulunan yerin adı olarak (ve her şeyin başlangıcında olduğu varsayılan Gök Tanrının yaşadığına inanılan ve ilk olarak yaratıldığına inanılan mekânın adı) ve evrenin yaratılmasının ilk **an**-ı olan en küçük zaman biriminin adı olduğunu da aynı çalışmalarım sırasında öğrendim. Ant, antlaşmak, anlamak, anılmak gibi pek çok sözcüğün kökü işte bu **AN (bazı ağızlarda ON)** kök sözcüğüdür.

Savaşçılar için dikilen balbalların sayısının çokluğu bir savaşçının sağ iken öldürdüğü düşmanların sayısının çokluğu ve bunların simgelediği kahramanlığın da bir anlamda ölçüsüdür denilebilir. İslâmiyet öncesinde Gök Tanrı inancının yaygın olduğu dönemlerde yaygın olarak dikilen balballar, İslam Dininin kabulünden sonra yerini çoğunlukla mezar taşlarına bırakmıştır.

Balbal sözcüğünü bazı dil bilimciler “**baş**” sözcüğü ile bağlantılı görerek “baş-baş” açıklaması yaparak² konuya girseler de, aslında bu sözcüğün kökü olan **BAL** kök sözcüğü Sümer (Kenger)

¹ [Bakınız; Deniz Karakurt, Türk Söylence Sözlüğü, Sayfa 64

<https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/3/34/Turk_Soylence_Sozlugu.pdf>]

² {Bakınız; Araştırma Makalesi DOI:10.33437/ksusbd.620747 168 “Balbal” Sözcüğüne Artsüremli Bir Bakış 1

Ertuğrul KAYA Dr., MEB Öğretmen, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-4183-5357>

<<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1079223>> & <

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/ksusbd/issue/54069/620747>>]

dilinde **TAŞ** (veya bir çeşit **taş**) anlamındaki sözcüktür.³ Bu sözcük muhtemelen yansıma sestten türeme ve Sümer Öncesi Ön Türk kök dilinde doğmuş olmalıdır.

BALBAL sözcüğü bir bileşik sözcüktür ve bu sözcüğün bitişeni geçmişte muhtemelen +**BAL** sözcüğünden ikileme biçimde tekrar seslendirmeyeyle bağlantılı değildir. Muhtemelen **bal+bal** sözcüğünün sonundaki +**bal** biçiminde yazılan eklenti kısmı uzak geçmişte +***ba** biçimindeydi. Fakat bu zamanla ilk hecedeki sese uymakla benzeri ses değeri kazanarak BAL biçimine evrilmiş olmalıdır. Bu sözcük aynı zamanda bugün dilimizde **bağ/bağlantı/bağlamak** sözcüklerinin kökü durumundaki **BA-** kök sözcüğüdür.

BA+BA (baba, papa) sözcüğü bazı dil bilimcilere göre tüm dillerde ortak görünen bir **enfantil** simge-sesten türetilmiştir. Gerçekte böyle olup olmadığından asıllı olmayarak **enfantil** sözcüğünün kendisi bile aslında Hint Avrupa dili veya Latince kökenli değildir, fakat bunlarla Ön Türk dilinden ortak köklüdür.

Sözcük için Latince **fari / fat-** "**söylemek**" fiilinin küçültme halisidir denilir. Fakat Hint-Avrupa dilleri denilen dillerde **söylemek** anlamına gelen tamamen farklı sözcükler de vardır.

Latince **infantilis** sözcüğü güya **in-** ön ekiyle Latince **infans** t- (henüz konuşmaya başlamamış bebek anlamındaki) sözcüğünden türetilmiş denilir. Yani güya sözcük Latince **fans**, "**konusan**" sözcüğünden **in-** önekiyle yapılmış. Aslında "**in**" ön eki olarak dillerine aldıkları sözcük **AN** (anmak / anılmak) sözcüğümüzün alan dilde çok erken dönemlerde değişmiş biçimi olmalıdır.

Burada **infan-t-ilis** sözcüğünün ortasındaki **-t-** sesini tutarlı açıklayamayan dilciler bu sözcüğü **fant** veya **fanst** biçiminde de gösterebilirler.

Halbuki bu Latince fiilin hayali dil grubu olan Hint-Avrupa sözde Anadilinde aynı anlama gelen yazılı örneği bulunmayan ***bhā-** biçiminden evrildiğini yine batılı dilcilerden duyabilirsiniz.⁴

Yani bunların ***bhā** dediği sözcük yine de Türk dilinin **bağ / ba** (**bağlamak/bağlanmak ve baba** sözcüklerini de türetmemizi sağlayan) kök sözcüktür. Kabul etsek ki çocuk dilinde **ba ba** tekrarından olan **baba, papa** gibi biçimleriyle pek çok dile girmiş olan bu sözcük çocuk ve baba arasında "**bağlantı**" (veya kan bağı) olduğunun bir ifadesidir.

Bebek anlamına gelen **bebe** (**be be**) sözcüğü de aynı kökten ayrılmış sözcük olmalıdır. Yani sözcüğün doğması çocuk dilinde olabilir veya olmayabilir fakat bu sözcük doğduğunda **bebe** veya **baba** biçimleri anlamca ayrılmamıştı ve sözcüğün kök anlamı daha çok iki canlı arasındaki bağı / kan-bağını gösteriyordu.

Zaten **infant** sözcüğü de "**bağıyla-bağlantısıyla anılan**" veya "**babasıyla anılan**" anlamında gösterilmeliydi.

³ [Sümer dilinde BAL = TAŞ için bakınız; <<http://psd.museum.upenn.edu/epsd/epsd/e615.html>> & <<https://tr.wikipedia.org/wiki/Balbal#:~:text=Balbal%20s%C3%B6z%C3%BC%20Eski%20T%C3%BCrk%20dilinden,kelimesi%20olmal%C4%B1d%C4%B1r.>>]

⁴ [Bakınız: Etymonline Etimoloji sözlüğü; <https://www.etymonline.com/word/infant#etymonline_v_6430>]

Burada ***bhā+til** sözcüğü ise iki ayrı Sümer Öncesi Ön Türk (S.Ö.-Ön Türk) sözcüğünün bitleştirilmiş biçimi olmalıdır. Burada sondaki **-til** sözcüğü bugün Türkiye Türkçesinde **DİL** biçiminde yaşayan sözcüktür. **Be+til / Ba+til** veya ***bhā+til** biçimi “**bebek dili**” / “**bebek dilinde**” anlamı yaratan iki sözcükle oluşturulmuştur.

İşte bu sözcükler alan dilde **infantili / infantilis** biçiminde görülmektedir. Dahası sözcüğün kuruluşunu ve kökünü bilmeyen Batı dil bilimi veya onların bu iki Türkçe sözcüğü tek bir sözcük gibi alıntılanmış olan geçmiş ataları, ön ek, kök ve bitişen olarak gördüğü bu sözcük bitişenlerine yükledikleri yanlış, kaymış / çarpık veya ters anlamlardan hareketle zamanla farklı sözcükler de türetmişlerdir.

Onlara göre sözcüğün baş kısmı “**konuşan / konuşma**” anlamındaymış. Tabi aslında PIE kavramını uydurmuş olan uyduruk dil biliminden başka bir açıklama beklentisi olmamalıdır da.

Üstelik bunların geçmiş ataları bu ses biçimine yükledikleri yanlış anlamdan yeni sözcükler de türettikleri için, bu tip sözcük türemeleri ve onlara geçmişte yüklenen anlamları günümüz dilbilimcileri yazdıkları uyduruk sözcük etimolojisi açıklamalarında destekleyici kanıtlar olarak görebilirler.

Halbuki sözcük sonu olan **tili (dili)** sözcüğü zaten “**konuşmak**” anlamı da vermektedir. Gerçek kök dil her zamanki gibi S.Ö. Ön Türk kök dilidir.

Bunları neden yazdım?

Balbal sözcüğünün kökü Taş anlamına gelen Sümer (Kenger) **BAL** sözcüğüdür. Bununla birlikte, **BALBAL** sözcüğü de aynı zamanda “**bağ/bağlantı, bebe ve baba**” sözcüklerinin kökü olan **BA** sözcüğünün **taş** anlamındaki **BAL** sözcük köküne bitleştirilmesiyle yaratılmıştır.

Yani **BALBA** veya **BALBAL** sözcükleri “**taş baba**” ve “**konuşan taş**” anlamlarındadır.

Dil bilimi adamımız Prof. Dr. Firudin. A. Celilov kendisi bildiğim kadarıyla bu dikili heykelleri “**BALBAL** değil fakat **TAŞBABA**” olarak adlandırıyor. Kendisi haklıdır.

Belki de birer heykel olarak **BALBAL** ile **TAŞBABA** arasında bugün ve tarihte belli dönemde biçim farkı vardır ve Prof. Celilov buna dayanarak her ikisinin ayrı şeyler olduğunu söylüyor da olabilir. Durum böyle olsa bile bunların aslında uzak geçmişte aynı anlamda doğmuş olduğunu farklı bir yoldan göstermiş olalım. Öyle ki iki farklı yoldan giderek aynı sonuca ulaşmak hem matematikte hem de dil biliminde aslında açıklanan sonuç için bir kanıtın sağlanmasıdır diyebiliriz.

Yani aslında **BALBAL** ve **TAŞBABA** sözcükleri aynı anlama gelen eş anlamlı sözcükler halinde oluşmuşlar denilebilir. Bu oluşumdan sonraki süreçte bunlar farklı yapıda heykelleri adlandırmak için kullanılmış olsa bile bu sözcüklerin anlam içeriğinde sonuç olarak bir fark yoktur denilebilir.

TAŞBABALAR veya **BALBALLAR** yigidin öldürdüğü düşman sayısını ifade eder biçimde dikilmiş olabilirler. Ancak binlerce yıl tarihi olan bu uygulama Gök Tanrı inancı kaynaklıdır. Buna göre elinde ant kadehi olan balballar, ant içerek kendi kanını Tanrıdan alarak can bulma ifadesi sergilemiş olurlar. Yani elinde ant kadehi tutmak ruhun yer olama (yer aleme) atılmadan önce Tanrıya ant içmeyi ifade ediyor ki; “ölen kişi hayatı boyunca Tanrı kurallarına uydu ve o tekrar hayat bulacak olsa onun kurallarına ve törelere göre yaşayacağına söz verdi.” Yani aslında Gök olama atılan ruhun tekrar geri gelmesi, yani yeni doğanın bedeninde geri dönme isteği (daha çok doğumu ve yeniden hayat bulmayı arzulamayı) anlatmaktadır. Ya da bir anlamda ölüm ve doğum arasında gidiş gelişleri ifade etmektedir.

Belli coğrafya ve zaman diliminde bu uygulama ölenin mezarına da bunların dikilmesiyle sürdü.

Bunların dikilmesindeki asıl amaç ölen kişinin hayatı boyunca ve Tanrı katına atılırken onun aynı zamanda doğma anındaki andına sağdık kalmış bir kişi olduğuna dair geride bıraktığı yakınlarının şahitlik ifadesi sunmasıydı. Bu ifade Gök-Tanrıya sunulan bir ifadeydi. Aynı zamanda ölmüş yiğit veya kişinin hayatta yaptıkları bu balballar bağlantısıyla anılmaktaydı. Tanrı inancında sadece kendinin ve-veya ailenin, yakınlarının, obanın can güvenliğini korumak için ve hayatta kalmak için başka bir canlıyı öldürmeye izin verilirdi.

Bu sebeple atalarımız şehitleri için savaşta öldürdükleri düşman sayısı kadar da taş-babalar diktiler. Bu sadece yiğitliğin ifadesi değil aynı zamanda; “aldığım bu canı Tanrı kurallarından çıkmadan almak zorunda kaldım” demektir. Bu haliyle bunlar belki de uzak geçmişte aynı zamanda yaşam kurtarmak için öldürülmek zorunda kalınan kişiye de saygı ifadesi olarak bile görülmüş olabilir.

Enfantil (bebek dilinde) doğduğu varsayılan **BA+BA** (baba, papa) sözcüğü neredeyse bütün dillerde ortak görünen bir **enfantil** simge-sesten türetilmiştir denilse de bunun gerçekte böyle olup olmadığı net değildir. Büyük ihtimalle BABA sözcüğü için infantil bir sözcük diye düşünenler olsa da sözcük bileşenleri farklı açılardan da açıklanabilmektedir. Üstelik bu açıklama daha tutarlıdır diyebilirim.

Öyle ki; Sümer (Kenger) dilinde aynı eski **'ba'** kökünden türetilmiş kökten bir sözcük daha vardır. Bu da **"abba"** sözcüğüdür.

'Baba' sözünün, sözcükleri eklemeli yapıda bir dil olan Türk dilimize girmesi yine eklemeli bir dil olan Sümer dilindeki **'abba'** yazılan söz ile daha eski bir kökten bağlantılı da görülebilir. Yani dil bilimcilerin **'enfantil** (infantil) simge-sesten türetilmiştir' dediği bu söz Sümer dilinde binlerce yıl önce **'bal'** sözcüğü kökünde ve-veya **'abba'** sözcüğü bileşeninde zaten vardı.

Bu söz Yunanca, Rusça, Fransızca ve daha pek çok dile **B/P** ses dönüşümü dolayısı ile **'papa'** sözü olarak da yaşamaktadır.

İlaveten, Sümerce **'abba'** sözünün **'aba'** olarak seslendirildiğinden de bahsetmiştim. İşte bu **'a-ba'** sözü bir bileşik sözdür. Ve sözün kökündeki **'a-'** kök sözü Sümer-Öncesi dilimizde “-- –*nın döl-suyundan yaratılmış*” gibi bir **'yaratılma'** veya **'kan-bağı'** anlamı içeriyor olabilir. Bu sözcük kökünün çocuğu yaratan babası için kullanılması ile **'baba'** anlamında

anlam sadeleştirmesinin de bu dilde yaşadığı düşünülebilir. Daha doğrusu çocuk ağzında bulunan **ba-** kök sözcüğü en eski anlam içeriğinde baba ve **bağ / bağlantı** gibi anlamlar zaten sözcüğün doğumundan itibaren var olmalıdır ve **baba** biçimi **a-ba / abba** biçimi nasıl doğmuş olursa olsun sözcük içeriği Türk dilinin içerisindeki sözcük oluşumu biçimi ve anlam içeriği kazanma şekli ile örtüşür görülmektedir.

Sümer dilinde '**A-**' sözünün de '**ATA**' (baba) anlamında kullanıldığı ortada bilinen bir gerçektir. İşte '**A-BA**' (**ata-bağı**) sözünün yanındaki ikinci bileşen olmuş '**-BA**' sözü de bizim bugün 'bağı/bağlantısı' dediğimiz sözün köküdür.

Yani kısaca tekrar edersek, '**A-BA**' sözü '**ata-bağı**' demektir.

Burada bu sözcük çocuğun hangi babadan olduğu ile ilgili bir aidiyet veya köken belirten bir kavram olarak dilde yerini bulmuştur. Sözün '**çocuğun bağlanacağı onu yaratmış kişi**' anlamı vardır. Ancak sözün bu anlamı zamanla sadeleşerek sadece '**baba**' anlamında kullanılmış olmalıdır.

Peki, Türkçedeki '**ba-**' kök sözcüğünü Sümerce başka bazı sözlerde hiç ses değiştirmemiş şekilde ve aynı kök anlam içeriğiyle görmek mümkün mü?

Sümer dilinde **ba-** sözü '**fiçi**' anlamına da gelmektedir. Daha önce bu konuyu da içeren başka bir makalede⁵ aynı kökten türetilmiş çok sayıda farklı sözcüklere de değinilmişti.

Bir fiçi içine sıvıları hapsettiği/**bağladığı** veya tuttuğu için bu adı almış olmalıdır. Sümerce '**ba-an**' sözü '**şişe**', '**kutu**', '**kap**' anlamında '**ba-ar**' sözü 'duvar/çevre duvarı veya çevreleyen ya da kapatan duvar' anlamında, '**ba-na**' sözü '**çember**', '**halka**' (aynı zamanda bir **kuşak** gibi **etrafı çeviren** dairesel yapı) anlamında, '**bad-diğir**' sözü 'suyu-**tutan/bağlayan bent/baraj**' anlamında kullanılmıştır.

Ancak '**ba-**' söz-kökü Sümer dilinden ilave olmakla, 735 yılından önce Orhun Yazıtlarında da geçmektedir. '**Ba-**' ve '**bağ-**' (bağlanmak) sözlerimiz için ne yazık-ki sözlüklerimiz olabildiğince en geniş anlam içeriklerini göstermemektedir. Ancak kısmi anlamlarını ve daha çok son dönem anlamlarını yazmaktadırlar. Bu sözcük Eski-Türkçe döneminde 'birbirine-tutunmak/bağlanmak', 'bir şeyin içine girmek/sinmek', 'saplanmak', 'batmak' anlamlarında da kullanılmış olmalıdır.

Muhtemelen bu sözün de diğer bütün kök sözler gibi, en erken kök anlamı bu anlam içeriklerinin hepsine karşılık gelen bilgiyi barındırmaktaydı ve elbette bu kök sözün türemelerinin bazılarının günümüzde görülen bazı anlamları sonradan anlam kayması ile oluşmuştur. Üstelik bu anlam kaymalarının tamamının Türk dili içinde yaşanmış olması da gerekmez. Bu kök söz veya onun türemelerinden herhangi birisini onu alıntı yapan dilde de doğal olarak evrilmiş olmalıdır. Bu veya herhangi başka bir sözcük, dildeki doğal evrimine sürekli olarak devam etmektedir ve anlam kaymaları bu dillerin herhangi birisinde yaşanabilir.

⁵ [Bakınız, turkicresearch.com, A. Ardiç, "Fiçi, Bohça, Bağlama, Bagaj, Poşet, Poğaç, Paket, Bent, Bant, Bandaj, Bağcık Sözcüklerinin Ortak Kökü Olan Kök-Söz Ve 'Baba' Sözcüğü Hakkında" makale, 2020 < http://turkicresearch.com/files/articles/f4722d59-b57c-4bbe-853a-af401e5204fa_2022%20%202%2020F%4%B1%C3%A7%4%B1%20Boh%3%A7a%20Ba%4%9Flama%20Bagaj%20Po%5%9Fet%20Po%4%9Fa%3%A7a%20Paket%20bent%20Bant%20Bandaj%20s%C3%B6zlerinin%20k%C3%B6keni%20.pdf >]

Türkçe bu kökten olan fiil Farsçaya ayrıca '**bandan**' sözü ile ve '**bağlanmak**' anlamı ile ilişkili olarak '**tutsak-olmak**' anlamında alınmıştır ve '**yerin içine/altına batmak/girmek**' anlamları ile de, alan dilde anlam değişimi yaşamıştır. Bu sözcük bu noktadan sonra da bu dillerde anlam kaymaları yaşamaya devam ederek '***ba-takıl-lık**' (bataklık) anlamına da gelse şaşırılmaması gerekir. Çünkü sözün en eski kökünde bu '**bağlanma**' veya '**birbirine tutunma**' vb anlamları zaten vardır.

Bu '**ba-**'/'**bağ-**' seslendirilen kök sözumüzden, farklı isim veya sözcükler de türetilmiştir ve bu türeme sözlerden ikisi '**bant**' ve '**bandaj**' sözleri olarak sonradan tekrar dilimize dönmüştür.

Fransızca da bizim '**bağcık**' sözumüzün kökü olan aynı '**ba-**' söz-kökünden olan '**bande**' (kurdele) sözcüğünü görmekteyiz. Aynı sözcük Germence aynı anlamda '**bandam**' biçiminden görülüyor. Dil bilimciler bu sözün Germence '**bindan**' sözünden olduğunu söylerler ancak bunun yazılı bir geçmiş örneği yoktur. Germence veya Fransızca ile bağlantılı gösterilen bu fiilin Hint-Avrupa denilen varsayımsal ve sözde kök dilde yazılı örneği de yoktur. Çünkü asıl köken Ön-Türk dillerindeki en eski köklerden birisidir.

Üstelik 'suyun-önünü-bağlamak/suyu-kuşaklamak/suyu-tutmak' ve 'suyu içine hapsetmek/suyu-tutsak-etmek' anlamına gelen '**bent/bend**' sözü de bununla aynı '**ba-**' kökünden olan sözumüzdür aslında.

Kutadgu Bilig'de 1069 yılından önce bu söz '**bağ**' (bağlamak/tutmak/etrafını çevirmek) anlamında geçmekte ve Türkçede '**bend**' olarak yazılmaktadır. Farsça'da da '**band**' sözü hem '**bağ**' hem '**kuşak**' hem de '**hapis**' ve '**su-benti**' şeklinde (suyu hapis eden / suyu tutan anlamına değişmiş hali ile) görülmektedir.

Avesta (Zend) dilinde de aynı anlamda ve aynı ses değeri ile kullanıldığı düşünülen bu söz, Sanskritçede de '**bandhati**' olarak görülmektedir denilirse de 'PIE denilen hayali kök dilde' bu söze karşılık gelen bir kök-sözcük veya yazılı bir örnek de yoktur.

Başlıkta yazdığım sözlerin tamamını Ön-Türk dilinde ortak köke bağlamak mümkün. PIE kök denilen dillerde bu sözcükleri eski kök anlamlarından yola çıkarak birbirlerine ve Türk diline benzer şekilde tek bir ortak köke bağlamak mümkün değildir.

Özetleyecek olursak;

BALBAL sözcüğü '**taş baba**' ve-veya '**taş bağı**' anlamında yaratılmış bir sözcüktür. PIE sözde kök olarak ifade edilen '***bhā**' sözcüğü aslında Türk dilinin '**bağ**' / '**ba**' (bağlamak / bağlanmak ve '**baba**' sözcüklerini türetmemizi sağlayan) kök sözcüğüdür.

Üstelik sözcük kökü ve bileşenlerinden okunduğu taktirde, '**infan**' / '**infantili**' / '**infant**' sözcükleri de "çocuk dilinde anılan/söylenen", "**bağıyla-bağlantısıyla anılan**" ve-veya "**babasıyla anılan**" anlamlarına gelebilmektedir.

Ahmet Ardıç

Nisan 2022

Faydalanılmış olan sözlükler / kaynaklar:

- [Aydın, Nafiz ; “Büyük Sümerce Sözlük”, 2013 TDK yayınları, Ankara / ISBN 978-975-16-2609-7]
- [Etimoloji Türkçe, <www.etimolojiturkce.com>]
- [Sözce Sözlük, <www.sozce.com>]
- [S.Niřanyan-Sözlük, aędař Türkçenin Etimolojisi<<https://www.nisanyansozluk.com/?> >]

Bu yazıyı kısmen veya tamamen alıntulamak ve-veya paylaşmak isteyen olursa, yazar adını (Ahmet Ardıç) belirterek kaynak göstermek kaydı ile alıntı yapa bilirsiniz.

Yazıřma Adresi: "Ata Team Alberta Canada"

turkicresearch@gmail.com